

vallású) gyermekek is járnak. A kormány e körülményre figyelemmel Sarajevóban egy külön mohamedán elemi leányiskolát állított fel, melyben tekintettel a növendékekre és szülőikre kizárólag nők tanítanak, kik a mohamedán tanítónő-képzőben nyerik kiképeztetésüket.

Falusi mohamedán leányiskola is csupán egy van Kozaracsban (Preceor kerület); 34 növendék látogatja. A mohamedán elemi iskolákban ugyanazon tárgyakat tanítják, mint a megfelelő egyéb leányiskolákban. A tanítás nyelve valamennyi népiskolában a horvát-szerb nyelv.

A tartományok kormánya a folyó évre 71.299.000 korona budget mellett 4.084.000 koronát irányzott elő az egész közoktatási költségekre, holott ez az összeg még a népoktatási költségekre sem volna elegendő, ha európai nivón álló népoktatásuk volna e tartományoknak.

Dr. Török Arthur.

A második francia szünidei tanulóttelep Németországban.*

Az 1907. évi első ilyen németországi tartózkodásnak sikere, számos francia családnak sürgető kérése arra ösztönözte a *Club français de conversation allemande et italienne*-t, hogy 1908-ban újra szervezen a francia középiskolai tanulók részére németországi nyaralást. Az intézmény mindenkinek teljes megelégedésére működött. Tetemesen megnövekedett, majdnem megkettőződött részvevőinek száma, érezhetően emelkedett átlagos színvonala, nagyobb számmal szerepeltek benne a vidékiek. Ötveneg résztvevő közül 26 volt párizsi vagy versailles-i, sőt két középiskolai leánytanuló is el merte hagyni otthonát.

Három városban voltak elosztva a «colonisták»: Düsseldorfban, Kölnben és Bonnban. Az elhelyezést az illető városokban helyi bizottságok intézték, s előzetes elvi megállapodások értelmében olyan kiszemelt családoknál helyezték el a francia gyermekeket, melyek nem foglalkoznak rendszeres kosztostartással s melyek kötelezték magukat arra, hogy a francia gyermekkel sohasem beszélnek franciául és nem is fogadnak fel más franciát ellátásra. A francia tanulók nemcsak hogy nem panaszkodhattak az elhelyezés ellen, de sőt kivétel nélkül elbájtolták őket azok a családok, melyekhez éppen kerültek. Olyan bánásmódban volt részük, mintha a családhoz tartoztak volna. Arra azonban már maga a jelentés írója se mert számítani, hogy a francia gyermekek mindnyájan dicsérni fogják a német konyhát, ambár

* *Pinloche*-nak a francia oktatásügyi miniszterhez intézett jelentése. (*Revue Universitaire*, XVIII. évfolyam, I. kötet, 217—25. l. — 1909.)

igaz, hogy a német családok igyekeztek a magukhoz vett kis franciának étkezés dolgában is lehetőleg kedvében járni.

Mint az előző évben, most is díjtalanul megengedték a német iskolai hatóságok a francia tanulóknak a német középiskolai életben való részvételt. Az iskolai évnék befejezéséig (augusztus 7.) és az új iskolai évnék megkezdése után (szeptember 16.) részt vehettek a francia tanulók az iskolai ünnepélyekben, testgyakorlásban, játékokban. Mihelyt pedig beállott a német iskoláknak nyári szünetje, megkezdődtek a kirándulások, a múzeumok, műemlékek s egyéb nevezetességet meglátogatása, de főként a tulajdonképeni nyári tanfolyamok, melyeket a *Club* külön a colonisták részére szervezett.

Düsseldorfban következőkép használták fel az időt: Az első időszakban (július 14. augusztus 7.) naponként átlag két-három órán át jelen voltak az ottani középiskoláknak német, francia, történet, földrajz, fizika, kémia és torna óráin, megjelentek az évről ünnepélyen. A második időszakban volt a tulajdonképeni nyári tanfolyam, melynek megtartására a buzgó német tanárok nyári szünetük feláldozásával is vállalkoztak. Ennek az volt a főcélja, hogy a francia tanulók tökéletesítsék magukat a német nyelvnek írásbeli és szóbeli használatában. A célt főleg társalgással érték el, melynek tárgyai a következők voltak: A német iskolai élet és a német tanulók. A rajnai legendák. Hermann és Dorottyá. Az igazságszolgáltatás szervezete Németországban. A német birodalom alkotmánya és törvényhozása. Újságotlás és magyarázat. Megnézték a francia tanulók az iparművészeti múzeumot, papírgyárat, sörfőzöt, nyomdákat, gépgyárat, s minden ilyen tanulmányi látogatás magyarázó előadással volt egybekötve. Részt vettek sok kirándulásban, melyeknek legtöbbször a város anyagi hozzájárulása tette lehetővé. Jelen voltak városi ünnepélyeken, látványosságokon (éppen ott és éppen akkor tartották 55. nagygyűlést a német katolikusok). Mindenütt akadtak lelkes német tanárok, akik önzetlenül, fáradságot nem kímélve és jutalmat nem várva buzgólkodtak e nyári tanfolyamok érdekében. Volt olyan német tanár, aki teljesen ingyen tartott nyári tanfolyamot a francia tanulóknak. A tanulmány anyag ebben az évben jobb volt, mint az előzőben, mert a *Club* csak jó előmenetelű és jó viseletű fiúkat részesített a külföldi vakációzás kedvezményében.

Az intézmény idő folytán még hatalmasan fel fog lendülni, mert minden tekintetben megfelel a hozzáfűzött várakozásoknak. Előnyeiket már az első kísérletezés alkalmával kellőképpen méltányolták. Csak azt kell még hangsúlyozni, hogy a külföldi tartózkodás nagy mértékben erősíti a hazafias érzést, és felkelti a tökéletesedés, a versengés vágyát.

Dr. Nagy József.